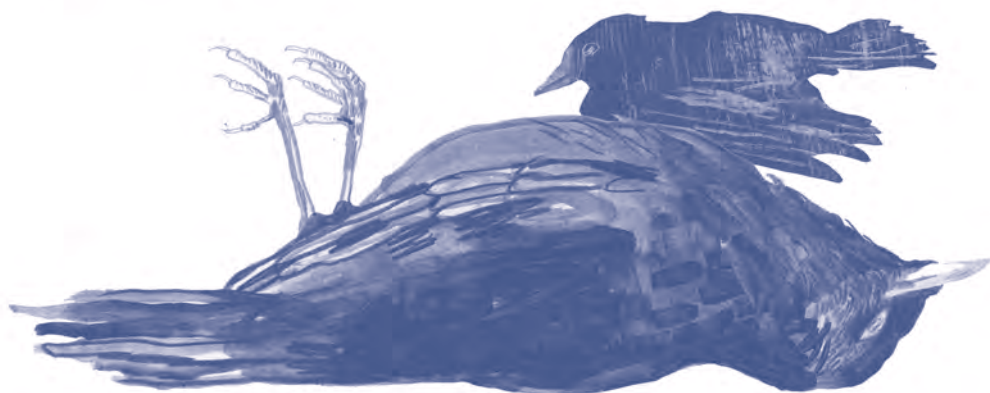

Fragment uit *Alles komt goed, altijd*, Kathleen Vereecken & Charlotte Peys (ill.), Lannoo, 2018.

Dit fragment mag uitsluitend voor educatieve doeleinden worden gebruikt en niet verder worden verspreid.

15

Op een vroege lentedag stond ik met een mand nat wasgoed in de tuin. Aan de takken van de appelboom groeiden al kleine frisgroene blaadjes. Straks zou hij bloesemen, in roze. De merels zongen alsof ze vonden dat er iets te vieren viel. Mijn moeder hield altijd zo van merelgezang. Ik wilde dat ze zwegen.

Heel in de verte hoorde ik een gong luiden. Er werd hard op geslagen. Hard en dringend.

Ik gooide een laken over de waslijn. En toen liepen de tranen over mijn gezicht. Het was huilen zonder dat ik eerst de pijn gevoeld had die erbij hoorde. Het waren tranen die rolden zonder me eerst te waarschuwen. Mijn keel begon te prikken. Ik moest hoesten. En ik

voelde me misselijk worden. Verdriet kan een mens ziek maken, ik had het ooit eens een oude man horen zeggen.

Ineens stond Oscar voor mij. Ook bij hem stroomden de tranen onbedaarlijk. Ik had hem nooit eerder zien huilen. Het was raar, ik werd er nog misselijker van. Hij griste een paar natte handdoeken uit de wasmand en duwde er een tegen mijn neus en mond. Ik kreeg geen lucht meer. Zelf hield hij ook een handdoek voor zijn gezicht.

‘Naar binnen, snel!’ zei hij.

Ik volgde hem zonder vragen te stellen. We liepen het huis binnen, Oscar sloot de deur meteen. Vader, Rosa en Jules waren bezig raamen deurspleten af te dichten met natte doeken.

‘Wat gebeurt er?’ vroeg ik.

‘Ik weet het niet zeker,’ zei mijn vader gejaagd, ‘maar ik denk dat het gas is.’

Ik wist niet goed wat het betekende, maar ik begreep dat het erg was.

We gingen dicht bij elkaar zitten rond de keukentafel. Iets anders dan wachten konden we niet. We aten restjes oud brood geweekt in karnemelk. Oscar haalde een pak speelkaarten tevoorschijn en leerde ons allemaal whisten. Maar ik zag hoe hij af en toe met donkere ogen naar mijn vader keek. Het had geen zin, mijn vader keek toch niet terug. Hij keek naar de kaarten, en al snel gingen we met z’n allen op in het spel, omdat het zo gewoon en veilig was. We verlangden

allemaal naar gewoon en veilig. Naar school, naar winkels, naar straten zonder puin. Naar een gezin zonder gaten, met een vader en een moeder. Naar de tijd dat vader meer meubels dan kisten maakte.

We gingen slapen toen de zon onderging. Alleen Oscar en mijn vader bleven op.

Toen we eenmaal goed en wel in bed lagen, hoorde ik beneden stemmen. Eerst stil gebrom, heen en weer. Maar stilaan werden de stemmen luider. Oscars stem klonk het hardst. Hij sprak ook het snelst. Ik gleed mijn bed uit en liep de trap een stukje af. Ik liet me zakken op een trede ergens halverwege. Ik kon niet alles verstaan, maar één ding was duidelijk: ze maakten ruzie.

‘Onverantwoord’ en ‘zot geworden’ hoorde ik bij Oscar. En bij mijn vader ging het van ‘zwijg, brutale aap’. Tot ze door elkaar gingen brullen, en ik niets meer kon verstaan.

De deur ging open, en ik trok me snel terug tot boven aan de trap. Oscar stond in de deuropening, met zijn rug naar de gang. Hij sprak tegen mijn onzichtbare vader, ingehouden ditmaal. Waarschijnlijk wilde hij ons niet wakker maken.

‘We hadden allang moeten vluchten. Dan leefde moeder misschien nog. Dan zaten we nu niet te stikken in dat gas.’

‘Misschien waren we dan al allemaal dood geweest’, wierp mijn vader tegen.

‘Alsof dit leven is!’

‘Ja jongen, we leven nog. Denk eens aan wat die soldaat vertelde, dat niets...’

‘... zo erg is als vluchten, jaja, ik weet het. En ik denk dat die soldaat een grote dommerik is en dat jij de koppigste vent bent van heel Ieper.’

Hij trok de deur dicht. Snel vluchtte ik mijn kamer weer in en kroop in bed. Nog één keer hoorde ik de deur beneden weer opengaan.

‘Oscar!’

‘Wat!’

Het bleef even stil. Toen hij begon te spreken, klonk mijn vader gebroken.

‘Laat ons niet alleen. Blijf bij ons. Je moeder zou dat ook gewild hebben.’

Er volgde een koppige stilte.

‘Toe’, klonk het bijna smekend.

‘Jaja’, zei Oscar. Hij zei het zwaar tegen zijn zin.

De deur beneden ging weer dicht.

Mijn hart bonkte bijna net zo hard als Oscars voetstappen op de trap.

Toen ik de volgende ochtend opstond, lagen de merels dood onder de appelboom.

‘We laten ons niet meer verrassen’, zei mijn vader.

‘En we laten ons niet meer vergassen!’ voegde Jules eraan toe.

Ik keek schuin naar Oscar, maar hij rolde rustig een sigaret, zonder op te kijken.

‘Verrassen, vergassen, verkassen, verpassen, verplassen’, zong Clara. Ze marcheerde in het rond, trok haar knieën bij elke stap hoog op en wapperde met haar armen op en neer. ‘Verpla-hassen, pfff..’ eindigde ze lachend.

Er werden gasmaskers uitgedeeld. Ik werd bang van mezelf als ik in de spiegel keek. Met die lelijke dingen op ons gezicht zouden we vast elke Duitser weggagen.

We oefenden hoe we zo’n masker snel konden opzetten. Jules was de snelste van ons allemaal. Hij had zijn masker op en kwam met wijd zwaaiende armen op ons af.

‘Een móóónster! Ik ben het grote boze monster!’

Clara gilte en giechelde.

‘Ik kom je opeten, Clara!’

Ik viel in en we maakten elkaar bang. Bang spelen maakte het echte bang zijn minder erg. We moesten vooral erg lachen om elkaar. Nog het meest om Clara, hoe die er met haar veel te grote masker op haar hoofd uitzag als een maanmannetje uit een boek.

Toen vond Rosa dat het genoeg was geweest. Dat alle bangmakerij Clara te onrustig maakte en dat ze straks vast niet zou kunnen slapen.

‘Je doet alsof je onze moeder bent’, zei ik.

Rosa keek alsof ik haar pijn had gedaan. Ze slikte.

‘Je doet dat goed, Rosa’, zei vader zacht. Hij knipoogde naar haar, maar keek triest.

Rosa wrong met moeite een glimlachje tevoorschijn. Ik voelde me rot. Ik wilde iets zeggen om het goed te maken, maar ik wist niet wat. Dus zweeg ik en bleef ik me rot voelen.

Als we in Ieper wilden blijven, moesten we een veiligere schuilplaats vinden. De bombardementen werden heviger. Er bleven doden en gewonden vallen. En dan was er nog het gas, stil en venijnig. Het sloop als een dunne witte slang door hagen en deurspleten. Het kon je zomaar overvallen, bijna zonder dat je het merkte. Gelukkig waren er de Engelse soldatenkampen. Die waarschuwden ons bij gevaar. Ze sloegen met een ijzeren staaf op de huls van een obus. Het galmde zo hard als een gong. Telkens wanneer we de gong hoorden, kwamen we samen in actie. Deuren en ramen dicht. Dekens voor alle kieren. Iedereen hielp mee, ook Clara. We hoorden van soldaten die door het gas gegrepen waren, hoe die eruitzagen wanneer ze dood waren. Met grote bolle ogen en hun tong uit hun mond gestoken. Ik besloot dat ik zeker niet op die manier wilde doodgaan. Niet met mijn tong uit mijn mond. Bij nader inzien wilde ik helemaal niet doodgaan. Niet door stil gas, niet door luide

bommen of granaten, niet door een of andere ziekte. Ik wilde nog zeker zeventig jaar leven. Het weerzien met moeder in de hemel zou dan dubbel fijn zijn. We zouden tenminste iets te vertellen hebben aan elkaar. We zouden over betere dingen dan oorlog kunnen praten tegen die tijd.

‘Het is maar tijdelijk’, zei mijn vader. ‘We trekken nu even naar de kelders van de brouwerij. Daar zit veel volk, maar we kunnen er nog bij. We keren terug zodra het weer kan.’

We durfden hem niet tegen te spreken, maar ik zag hoe Oscar nauwelijks merkbaar zijn hoofd schudde.

We raapten weer wat huisraad en matrassen bij elkaar en vertrokken. Het was niet ver. Het was niet eens vluchten, vond vader. We bleven in Ieper, dus was het een beetje als logeren bij familie. Dat klonk veel te gezellig. Logeren deed denken aan pas gewassen lakens. Aan spelletjes spelen met neven en nichtjes. Aan lekker eten onder de appelboom op een zomerdag. Aan koffie met koekjes. Toen de kelderdeuren opengingen, dacht ik niet meer aan logeren. Zeker twintig paar ogen keken ons aan. Sommige gezichten kende ik, alleen maar van zien. Echt blij waren ze niet, toen ze zagen dat wij er ook nog bij moesten. Mijn benen werden zwaar, mijn gezicht zakte. Het was donker en kil en stampvol.

‘Het stinkt hier’, zei Jules. ‘Naar zweetvoeten en pis.’

Ik werd een beetje kwaad op mijn vader. Heel stil heel kwaad, want ik kon niets zeggen met al die mensen erbij. Dit was nog slechter dan vluchten. Zeker weten.

‘Ik wil naar huis’, zeurde Clara.

‘Het is niet voor lang, Clara’, zei Rosa. Ze klonk alsof ze het zelf niet geloofde.

‘Allez hop, hoe meer zielen hoe meer vreugd!’ zei een dikke man met ogen als een kikker. Hij keek wél alsof hij het zelf geloofde.

Er werd plaats voor ons gemaakt in de achterste hoek. Er was plaats voor niet meer dan twee matrassen. Dat zou warm slapen worden vannacht.

De dikke man heette Petrus. Soms zat hij stil en leeg voor zich uit te kijken. Soms sliep hij, en dan snurkte hij. Maar op zijn echt wakere momenten was hij de ster van de kelder. Hij vertelde moppen. Hij ging voorovergebogen zitten en keek alsof er een feestje ging beginnen. De kinderen gingen dan om hem heen staan, en hij keek iedereen om beurten in de ogen. Niemand werd overgeslagen.

Aan beschietingen en bombardementen waren we stilaan gewend geraakt. Maar op dag drie was het lawaai erger dan ooit, alsof de hele straat onder vuur werd genomen. We stopten de ramen zo goed mogelijk dicht met matrassen. Tot het aardedonker was in onze kelder. Ik voelde hoe de lucht bewoog. Van de ontploffingen, maar ook

van de trillende lichamen om me heen. Ik kroop tegen mijn vader aan, maar moest hem delen met Jules en Clara.

Toen het een minuut lang stil was, klonk ineens een stem.

‘Jantje kwam eens thuis van school.’

Oscar lachte kort.

‘Ja, Petrus’, zei een vrouw. ‘Vertel verder.’

‘Jantje kwam dus thuis van school’, zei Petrus.

Ik was meteen al jaloers op Jantje.

‘Hij had een slecht rapport bij zich. Zijn pa zei: “Zo’n rapport, dat verdient een ferm pak slaag!” En toen zei Jantje: “Goed idee! Ik zal u tonen waar de meester woont.”’

Overal om ons heen begonnen kinderen te lachen. En zij niet alleen. Ook sommige grote mensen moesten lachen. Petrus was niet meer te stoppen nu.

‘Jantje vertelt aan zijn ma dat hij later heel veel geld wil verdienen. “Want”, zo zegt hij, “ik wil een zeer groot huis. Een paleis, met alles erop en eraan! En ik wil bedienden, die alles voor mij doen. En géén badkamer!”’

Een badkamer, dat leek mij een droom. Met water dat gewoon uit een kraan kwam. Geen waskom meer vullen bij de pomp. Gewoon draaien aan de kraan. En kiezen of je warm of koud water wilde. Domme Jantje.

‘Waarom geen badkamer?’ vroeg Jules aan Petrus.

‘Dat vroeg zijn ma ook aan Jantje. En Jantje zei: “Omdat ik *stinkend* rijk wil worden.”’

Weer een lachsalvo. Petrus zelf hikte onophoudelijk na elke mop, hij lachte zo hard dat het leek alsof hij huilde. Af en toe zuchtte hij kreunend. Ik stelde me voor dat hij dan de tranen van zijn gezicht veegde. Hij ging door en door, tot ik buikpijn had van het lachen. En begon te hoesten, en meer te hoesten, tot ik dacht dat ik erin zou blijven. Mijn vader gaf zachte klapjes op mijn rug. Toen het hoesten bedaarde, wreef hij met zijn hand op en neer. Het maakte dat alles veilig werd. Zelfs die bedompte, donkere kelder midden in onze kapotte stad. Zijn hand lag nog rustig op mijn rug, toen we ineens een luid gefluit hoorden. De lucht trilde hevig. Ik trok mijn hoofd tussen mijn schouders en hield me klaar. Daar was de klap, heviger dan een donderslag. De kelder scheurde open. Het daglicht werd meteen weer verduisterd door een enorme stofwolk. De kelder vulde zich met huilen en krijsen. Toen het eerste stof ging liggen, zag ik overal bebloede mensen. Clara’s rug bloedde. Ze begon te huilen. Oscars been bloedde ook. Het lag in een vreemde bocht onder hem, met een kluwen steen erop. Over zijn gezicht sijpelden een paar stralen bloed naar beneden. Wie dat nog kon, wrong zich naar de uitgang. Anderen bleven achter bij wie niet meer bewoog, en huilden. Of schreeuwden, alsof ze iemands ogen daarmee open konden krijgen. Aan de overkant zat

dikke Petrus die zo graag moppen vertelde. Hij zat roerloos, met zijn mond open en zijn ogen dicht. Vanaf zijn ogen liepen twee dikke stoflijnen over zijn bolle wangen naar beneden. Ik had het juist gehoord. Hij had zich tranen gelachen.